KONTROLLIAKT

24.08.2001 nr 13-4/022

Tööandjale väiksema konkurentsivõimega isiku töölerakendamiseks tööturutoetuse maksmise riskide hindamine

Koostaja:

Maidu Lääne
Evi Riives

Tallinn
2001

SISUKORD

1 SISSEJUHATUS **2**

2 KONTROLLI TEOSTUS **2**

2.1 LÄBIVIIMINE 2

2.2 SELGITUS KONTROLLIAKTI JA SELLE LEVITAMISE KOHTA 3

2.3 VARASEMAD KONTROLLIMISED 3

3 LÜHIÜLEVAADE KONTROLLITAVAST **4**

5 REGULATSIOONIDE PIISAVUS **5**

5.1 TOETUSE SAAJATE RINGI MÄÄRATLUS 5

5.2 TÖÖANDJA VALIKUKS TINGIMUSTE MÄÄRATLEMINE 6

5.3 TOETUST SAAVATE ISIKUTE LEIDMINE 7

5.4 TÖÖANDJA ESITATUD INFORMATSIOONI KONTROLLI OLEMASOLU 7

5.5 LEPINGU SÕLMIMINE TÖÖANDJAGA 8

5.6 KEHTESTATUD ARUANDLUS 9

6 TÖÖANDJALE TÖÖTURUTOETUSTEKS MAKSTAVA RAHA VAJADUSE ARVESTAMINE **10**

6.1 EELARVE KOOSTAMINE 10

7 SISEKONTROLLI TOIMIMINE **11**

7.1 DOKUMENTEERIMINE 11

8 TOETUSTE VÄÄRKASUTUS **12**

8.1 JUHTUMID 12

8.2 SANKTSIOONID 13

1 Sissejuhatus

Läbiviidud audit on osa projektist, mille ülesandeks oli välja selgitada riske, mis soodustavad võimalikke väärkasutusi tööturutoetuse raames tööandjale väiksema konkurentsivõimega isiku töölerakendamisel. Ühtlasi hinnati rakendatud meetmeid toetuse väärkasutuste vähendamisel.

Tööandjale tööturutoetuse maksmise eesmärgiks on toetada väiksema konkurentsivõimega töötu töölerakendamist ja töötamist. Tööturuteenuse liikideks on töövahendus ja tööturutoetus tööandjale väiksema konkurentsivõimega töötu töölerakendamiseks (edaspidi ka tööturutoetus tööandjale).

Pärnumaa Tööhõiveamet, mis oli antud auditi objektiks (reg nr 70005453) viib oma tegevuspiirkonnas ellu riigi tööturupoliitikat, registreerib töötuid, osutab tööturuteenuseid ning määrab ja maksab töötu riiklikku abiraha ja ühekordset toetust.

Tööandjale tööturutoetuse maksmist reguleerib "Tööturuteenuse seadus" ja töötuna arvelolekut "Töötu sotsiaalse kaitse seadus".

2 Kontrolli teostus

2.1 Läbiviimine

Kontrollimise läbiviimise aluseks oli Riigikontrolli 2001. aasta tööplaanist tulenevalt 18. mail 2001. aastal välja antud kontrolliülesanne nr 022.

Vaadeldavaks perioodiks oli 01.01.2000-30.05.2001. aasta.

Kontrollimise põhiküsimusteks olid:

- kas toetused on välja makstud kooskõlas määratud eesmärgi ja olemasoleva õiguskorraga;
- kas tööturutoetuse andmine tööandjale on olulises osas dokumenteeritud, määramise aluseks olevad dokumendid või nende koopiad säilitatud;
- kas informatsioon toetuse saamise võimaluste ja saajate kohta on avalik;
- kas kontrolli - ja järelevalve mehhanismid on piisavad.

Kontrollimise põhiküsimustele vastuse leidmiseks auditeeriti tööhõiveametis nõuete järgimist, milledele pidi vastama tööandjale tööturutoetuse maksmine. Analüüsiti õigusliku regulatsiooni

piisavust ja selgust tööhõiveametile pandud kohustuste ja vastutuse seisukohast. Toetuse otsustusprotsessi osas vaadeldi ja hinnati otsustamise aluseks olevat informatsiooni ja otsustustegevust. Lepingute osas vaadeldi, kas täideti nõudeid, mis tulenevad seadusest, sotsiaalministri määrusest ja Tööturuameti peadirektori käskkirjadest. Maksuameti abiga kontrolliti, kas tööandja tasus toetusega tööle rakendunud isiku eest sotsiaalmaksu.

Kontrollimiseks vajalike andmete kogumine toimus ajavahemikul 07.06.2001 - 08.06.2001. aastal, millele järgnes andmete analüüsimine ja töötlemine.

Vaatluse alla võeti kõik 2000 - 2001. aastal tööandjale tööturutoetusega töölerakendatud isikutega sõlmitud lepingud (13 lepingut) ja 1999. aastast ületulevad lepingud (7 lepingut).

Kontrollimisel andsid selgitusi:
Pärnumaa Tööhõiveametist – direktori kt Ivo Pärnat, tööturuteenuse osakonna juhataja Vaike Kriginiene ja raamatupidaja Ille Kukk.

Kontrollimise viisid läbi tegevusriskide auditi osakonna auditi juht Maidu Lääne ning auditi spetsialist Evi Riives.

2.2 Selgitus kontrolliakti ja selle levitamise kohta

Kontrolliakt on vastavalt Riigikontrolli seaduse §-le 29 koostatud dokument. Aktis kajastatakse kontrollimisel tuvastatud asjaolusid neile lõplikke hinnanguid andmata. Kontrolliakti põhjal võtab peakontrolör vastu otsuse kontrollimise tulemuste kohta.

Kontrolliakti õigsuse eest vastutavad kooskõlas Riigikontrolli seaduse § 29 lõikega 1 kontrolliaktile allkirja andnud kontrolli teostanud isikud. Kontrollijatele esitatud dokumentide, õiendite ja seletuste õigsuse eest vastutab nendele allkirja andnud isik.

Akt on koostatud kahes eksemplaris, millest üks jääb Riigikontrollile ja teine Pärnumaa Tööhõiveametile.

2.3 Varasemad kontrollimised

Pärnumaa Tööhõiveametis ei ole varem kontrollitud tööturutoetuse maksmist tööandjale väiksema konkurentsivõimega isiku töölerakendamiseks.

3 Lühiülevaade kontrollitavast

Alates 24. aprillist 2000. aastast on Pärnumaa Tööhõiveameti (edaspidi ka tööhõiveameti) direktori kohusetäitjaks Ivo Pärnat. Tööhõiveameti raamatupidajaks oli kuni 28. veebruarini 2001. aastal Taimi Mürk ja alates 1. märtsist 2001. aastast Ille Kukk. Kontrollimise ajal ei olnud Ille Kukelt võetud allkirjastatud nõusolekut selle kohta, et ta korraldab raamatupidamisarvestust ja on valmis võtma endale sellega seotud vastutuse[1].

Tööhõiveameti teeninduspiirkonna (Pärnu maakond) tööealise elanikkonna suuruseks on ligikaudu 58 tuhat inimest. Töötute arvuline suurus ja töötu abiraha saajate arv 1. jaanuari 1999-2001. aasta seisuga on toodud tabelis 1.

Tabel 1

Aasta	Töötute arv	Töötute arvu % tööealisest elanikkonnast	Töötu abiraha saajate arv	Töötu abiraha saajate % tööealisest elanikkonnast
1999	1265	2,2	975	1,7
2000	1610	2,8	1132	1,9
2001	1935	3,3	1634	2,8

Tööhõiveameti poolt aastetel 1999-2001 tööandjale tööturutoetuseks eraldatud ja kasutatud raha suurused on toodud tabelis 2.

Tabel 2

Aasta	Eelarve	Täitmine	%	Toetusega tööle rakendunud inimeste arv
1999	40,2	40,2	100	8
2000	51,8	46,6	90,0	5
2001*	125,0	52,9	42,3	8

*5 kuud

[1] Raamatupidamise korraldamise ja raamatupidamisandmete õigsuse eest isikliku vastutuse kehtestamise seadus, § 4 lg 2

Tööhõiveametis 2000 ja 2001. aastal tööturutoetusega tööandjale töölerakendunud isikute nimed ja väljamakstud toetuste suurused kuude lõikes on toodud lisas.

5 Regulatsioonide piisavus

Tööturutoetust tööandjale käsitlevate õigusaktide mõned sätted või nende puudumine soodustasid toetuseraha väärkasutust. Fikseeritud toetuse maksmise eesmärk oli liialt üldine, et seda saaks mõõta või hinnata. Toetust saavate isikute ring ei olnud täpselt reguleeritud. Kontrolli- ja järelevalve ning sanktsiooni mehhanismide osa toetusprotsessis ei olnud sätestatud küllaldaselt. Tööturuameti endi juhendid olid osaliselt vananenud ja sisaldasid eksitavaid vihjeid ja näitajaid.

5.1 Toetuse saajate ringi määratlus

Tööandjale tööturutoetuse maksmise eesmärk on toetada väiksema konkurentsivõimega töötu töölerakendumist (tööturuteenuse seaduse § 19 lõige 2).

Arvestades töötute arvu, pole antud teenuseliik Pärnumaal tööhõive seisukohalt olnud olulise tähtsusega, jäädes suhtarvult 2000. aastal alla 0,5 %. Nagu nähtub tabelist 2, toetas tööhõiveamet 1999. aastal 8 isikut, 2000. aastal 5 isikut. Seega vähenes toetust saavate isikute arv. Töötute arv suurenes samal perioodil aga üle 50%. Samas ei saa kontrollijad hinnata, kas tööhõiveameti tegevuse tulemused olid head või halvad. Testimiseks on vaja, et eesmärgid ja kriteeriumid oleksid seatud täpsemalt, s.o millist tulemust kavatsetakse saavutada, milleni tahetakse jõuda, kui suurt hulka isikuid tuleb toetada jms.

Tööturuteenuse seaduse § 19 lõige 3 järgi loetakse väiksema konkurentsivõimega töötuks:

- osaliselt töövõimetu isik;
- rase või isik, kes kasvatab alla kuue aasta vanust last;
- 16-24 aastane noor;
- isik, kellel on vanaduspensionini jäänud kuni viis aastat;
- vanglast vabanenud isik;
- pikaajaline töötu.

Tööturuteenuse seaduses ja ka töötu sotsiaalse kaitse seaduses ei ole määratletud mõistet "osaliselt töövõimetu isik". Tööhõiveametis loeti osaliselt töövõimetuks isikuks isikut, kes esitas Vaegurluse Ekspertiisi Komisjoni (VEK) poolt väljaantud tõendi töövõime kaotuse kohta kuni 90 % ulatuses.

Kontrollijad jagavad tööhõiveameti seisukohta, et osaliselt töövõimetute isikute puude aste võiks olla täpsemalt määratletud.

Alates 01.01.2000. aastast hakkas kehtima "Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus" ning seoses seaduse kehtima hakkamisega muutus küsitavaks osaliselt töövõimetu isiku (puude aste 80-90 %) kuulumine tööturutoetusega rakenduvate isikute gruppi.

Regulatsioonid[2] ei piiritle, millal lõpeb osaliselt töövõimetu isiku ja vanglast vabanenud isiku puhul väiksema konkurentsivõimega töötu staatus, st kas see lõpeb tööandjaga sõlmitud lepingu lõppedes. Nimetatud määratlus on oluline seadusandlusest tulenevate sanktsioonide määramisel.

Kehtestatud regulatsioonid ei nõua statistilise arvestuse pidamist väiksema konkurentsivõimega isikute arvu kohta maakonnas ning tööhõiveametis sellist arvestust ei peeta. Tööhõiveameti tööturuteenuse osakonna juhataja selgituste kohaselt võimaldab arvutiprogramm saada ülevaadet töötutest, kes on 16-24 aastased, vanusepiiriga üle 50 aasta ja pikaajalistest töötud.

2001. aasta maikuu seisuga oli tööhõiveameti poole pöördujaid vanusega 16-24 aastat - 285, mehi vanusepiiriga 60-64 aastat ja naisi vanusepiiriga 55-59 aastat - 93 ja pikaajalisi töötuid - 68. Ülejäänud väiksema konkurentsivõimega isikute kohta andmed puuduvad.

Tööhõiveameti tööturuteenuse osakonna juhataja arvamuse kohaselt võiks lugeda väiksema konkurentsivõimega isikuteks neid, kellel on vanaduspensionini jäänud 7-8 aastat ning noori vanuses 16-20 aastat.

5.2 Tööandja valikuks tingimuste määratlemine

Tööturuteenuse seaduse § 19 lõike 4 järgi võib tööturutoetust taotleda tööandja, kes võtab tööle või teenistusse väiksema konkurentsivõimega töötu.

---

[2] Tööturuteenuse seadus; Tööturuameti peadirektori 12.05.1995. a käskkiri nr 83 "Tööandjale tööturutoetuse andmise juhend"

Tööturuameti kehtestatud regulatsioon[3] sätestab, et tööturutoetust võib saada tööturul väiksema konkurentsivõimega isiku töölerakendamisel:

- juriidiline isik;
- juriidilise isiku struktuuriüksus, kui talle on antud tööandja õigused;
- teovõimeline füüsiline isik.

Regulatsioonid ei piira juhtumeid, kus tööturutoetust võivad taotleda eelarvelised asutused või kus füüsiline isik võtab tööturutoetusega tööle oma perekonnaliikme.

5.3 Toetust saavate isikute leidmine

Tööturuteenuse seaduse § 5 lõike 1 järgi on õigus tööturuteenusele tööandjal ja tööotsijal, kes on Eestis alaline elanik või Eestis viibiv pagulane. Sama seaduse § 16 lõiked 1 ja 2 defineerivad töövahendust kui vabale töökohale vajalike oskustega töötaja leidmist. Töövahendust on õigus saada tööotsijal (töötul ja tööandjal). Töövahenduse eesmärk on:

- tööotsijale sobiva töö leidmine;
- tööandjale sobivaima töötaja leidmine;
- väiksema konkurentsivõimega töötu tööle rakendamise soodustamine.

Tööandja teatab tööhõiveametile vabast töökohast, kuhu kavatsetakse tööle võtta uus töötaja. Tööotsijal on võimalik tutvuda tööhõiveametile teatatud vabade töökohtadega.

Tööhõiveameti töötajate selgituste kohaselt teavitatakse tööandjatele teenuseliigist "tööturutoetus tööandjale" Tööinspektsiooni kaudu ning tööhõiveameti konsultandid annavad tööandjatele tööturuteenuse seaduse koopia, et tööandjad teaksid oma kohustustest. Samuti tutvustavad tööhõiveameti konsultandid eelnimetatud teenuseliiki tööotsijatele ning neil soovitatakse leida tööandja, kes oleks huvitatud teda tööle võtma. Selgituste kohaselt tööotsijate ja tööandjate leidmine toimub tööhõiveameti vahendusel, kuid varasematel aastatel ei olnud tööandjad sellest teenuseliigist huvitatud.

5.4 Tööandja esitatud informatsiooni kontrolli olemasolu

Tööturuteenuse seaduse § 19 lõike 5 järgi väiksema konkurentsivõimega töötu täistööajaga töölerakendamise korral tööandjale makstava tööturutoetuse suurus on:

---

[3] Tööturuameti peadirektori 12.05.1995. a käskkiri nr 83 "Tööandjale tööturutoetuse andmise juhend" punkt 1

- esimese kuue kuu jooksul kuupalga alammäär kuus;
- järgmise kuue kuu jooksul 50 % kuupalga alammäärast kuus.

Tööturuameti peadirektori 12.05.1995. aasta käskkirja nr 83 punkti 2 järgi peab tööturutoetust taotlev tööandja esitama tööhõiveametile:

- juriidilise isiku või selle struktuuriüksuse esindaja registreerimistunnistuse;
- füüsiline isik –kehtiva passi ja sissekirjutust tõendava dokumendi.

Eelnimetatud käskkirja punkti 6 järgi makstakse füüsilisest isikust tööandjale toetust vaid siis, kui töötajaga sõlmitud tööleping on registreeritud tema elukohajärgses tööinspektsioonis (s.o Eesti Vabariigi töötöölepingu seaduse § 31 lõige 1 nõue).

Tööturuameti peadirektori 12.05.1995. aasta käskkirjaga nr 83 kehtestatud kord ei näe ette tööandjal (FIE-l) esitada maksuameti tõendit füüsilisest isiku ettevõtja registreerimise kohta.

Kehtestatud regulatsioonid ei reguleeri esitatud informatsiooni üle teostatava kontrolli sagedust, sh maksuametist informatsiooni saamist, kas tööandja tasus toetusega töölerakendunud isiku eest sotsiaal- ja tulumaksu.

5.5 Lepingu sõlmimine tööandjaga

Tööturuteenuse seaduse § 19 lõige 6 järgi on tööturutoetuse maksmise aluseks tööturuteenuse osutaja ja tööandja vahel sõlmitud leping. Lepingu vormi kehtestas sotsiaalminister[4]. Sama seaduse paragrahvi lõike 7 järgi makstakse tööturutoetust ühe aasta vältel kord kuus tööandja esitatud tööajatabeli ja palgatõendi alusel vastavalt tööturuteenuse osutaja ning tööandja vahel sõlmitud lepingule.

Lepingu kohaselt on tööandja kohustuseks võtta tööle või teenistusse määramata ajaks väiksema konkurentsivõimega isik, teatama tööhõiveametile kirjalikult töötaja või teenistuja tööle või teenistusse asumise kuupäev, töölepingus tehtavatest muudatustest, esitama igakuuliselt eelneva kuu kohta tööle võetud isiku tööajatabel ja palgatõendi.

[4] Sotsiaalministri 27.09.2000. aasta määrusega nr 62 on kinnitatud lepingu tüüpvorm tööandjale tööturutoetuse andmise kohta

Kehtivad regulatsioonid ei sätesta, kas tööandja esitab tööhõiveametile töötajaga sõlmitud lepingu koopia. Pärnu Tööhõiveametis olid tööandja ja toetusega töölerakendunud isikute vahel sõlmitud töölepingute koopiad ning töölepingute lõpetamise koopiad olemas.

5.6 Kehtestatud aruandlus

Tööturuameti peadirektori 12.05.1995. aasta käskkirja nr 83 kinnitatud "Tööandjale tööturutoetuse andmise juhendi" punktid 7 ja 8 (lisad 1-3) kehtestavad tööhõiveametitele esitatava aruandluse vormi ja sageduse:

- punkti 7 kohaselt tööhõivetalitus numereerib lepingud ja peab tööandjatele tööturutoetuse andmise registrit (lisa 1). Tööhõivetalitus koostab vastava aruande (lisa 2) aruandekvartalile järgneva kuu 5 kuupäevaks ja esitab selle Riigi Tööturuameti tööturutoetuste osakonnale aruandekvartalile järgneva kuu 10. kuupäevaks;
- punkti 8 kohaselt täidetakse aruanded vastavalt ISCO koodile (lisa 3).

Tööturuameti tööandjale tööturutoetuse andmise juhendi on vananenud, tööhõiveasutuste nimetused on muutunud.

Tööturuameti tööandjatele tööturutoetuse andmise register (lisa 1) sisaldab järgmisi andmeid: lepingu number, tööandja nimetus, tööturutoetuse suurus, lepingu kestvus, tagastatud summa. Samas ei sisalda register andmeid töövõtja kohta (ametikoht, viide väiksema konkurentsivõimega isiku kvalifitseerimise alusele jne).

Pärnumaa Tööhõiveamet oli oma registrit eelnimetatud andmetega täiendanud.

Tööandjale tööturutoetuse andmise registri lisad 2 ja 3 kehtestavad tööhõiveametile vorminõuded esitatava aruandluse osas. Kehtestatud vormi kohaselt tuleb töölerakendatavate isikute hõivegrupp esitada rahvusvahelise spetsifikatsiooni ISCO koodi kohaselt. ISCO koodi kohaselt jagunevad toetusega tööle rakendunud isikud 9-sse gruppi: seadusandjad, tippjuhid; tippspetsialistid; tehnikud, keskastme spetsialistid; ametnikud; teenindus- ja kaubandustöötajad; oskustöölised põllumajanduses ja kalanduses, lihttöölised jne.

Eelnimetatud aruandlusevorm ei aita kindlaks teha, kas tööturutoetusega töölerakendatavate isikute grupid vastavad tööturuseaduses sätestatud isikute gruppidele.

Pärnumaa Tööhõiveamet ei saatnud Tööturuametile eelpoolkirjeldatud kujul aruandlust. Selgituse kohaselt seda ei nõutud. Tööturuametile saadeti igakuuliselt tööandjale tööturutoetuse andmiseks sõlmitud lepingute arv.

6 Tööandjale tööturutoetusteks makstava raha vajaduse arvestamine

Tööhõiveametile raha eraldamisel puudusid objektiivsed kriteeriumid ja kindlad protseduurireeglid.

6.1 Eelarve koostamine

Tööhõiveamet taotleb Tööturuametilt raha toetuseks tööandjale. Tööhõiveameti esialgsete arvestuste kohaselt oli 2000. aasta raha vajadus 66,8 tuhat krooni ning tööle oleks saanud rakendada 3,7 väiksema konkurentsivõimega isikut ja eelmisest aastast ületulevatele lepingutele arvestati raha 20 tuhat krooni. Sotsiaalministri 07.01.2000. aastal kinnitatud ministeeriumi valitsemisala kulude eelarve kohaselt eraldati tööhõiveametile toetuseks tööandjale esialgselt 64,8 tuhat krooni. Aasta lõpus (10.11.2000) vähendati tööhõiveameti eelarvet 13 tuhande krooni võrra ning lõplikuks aastaeelarveks jäi 51,8 tuhat krooni.

Kontrollimisel tehti kindlaks, et 2000. aastal sõlmiti 5 lepingut tööandjaga tööturutoetuse andmise kohta ning 1999. aastast tuli üle 9 lepingut. Tööhõiveameti raamatupidamise arvestuste kohaselt maksti tööandjale tööturutoetust tegelikult 1999. aastast ületuleva 7 lepingu eest 30 tuhat krooni. Eelarves planeeriti aga eelmise aasta ületulevaks summaks 20 tuhat krooni. Seega ei olnud eelarve projekti koostamisel arvestatud kõiki eelmise aasta ületulevaid jääke.

2001. aasta eelarve projekti koostamisel lähtuti Tööturuameti peadirektori 28.09.2000. aasta käskkirjaga nr 99 kinnitatud "Tööhõiveametite 2001. aasta eelarvete koostamise juhendist". Juhendis on toodud valem, mis tuleb võtta eelarve projekti arvestuste aluseks. Valemi kohaselt tuleb lähtuda mittetöötavate tööotsijate arvust teeninduspiirkonnas ja riigis (1. oktoobri seisuga), Tööturuameti poolt antava summa suurusest (tööturutoetuse aastavajadus tööandjale riigis) ja sõlmitud lepingute summast, mille eest tasumine kandub järgmisse aastasse. Tööhõiveameti 2001. aasta eelarve projekti summaks valemi järgi tuli 123 tuhat krooni ning sotsiaalminister kinnitas eelarve summas 125 tuhat krooni.

2001. aasta 5 kuuga oli sõlmitud 8 uut lepingut ning eelmisest aastast kandus üle 4 lepingut. Tööhõiveameti direktori sõnul oli käesoleva kontrollimise ajal toetusest tööandjale huvitatud veel 10

väiksema konkurentsi võimega isikut ning tööhõiveamet oli esitanud Tööturuametile nende kohta raha taotluse.

7 Sisekontrolli toimimine

Tööturutoetuse maksmise osas ei olnud kehtestatud tööhõiveameti sisest aruandluse kohustust. Tööhõiveametis puudus direktori poolt kinnitatud raamatupidamise sise-eeskirjad.

7.1 Dokumenteerimine

Tööhõiveameti tööturuteenuse osakonna juhataja tegi kindlaks teenuseliigi "tööturutoetus tööandjale" osapooled, koondas vajalikud dokumendid ja tegi neist koopiad. Seejärel vormistas ta lepingu, mille allkirjastas tööhõiveameti direktori kt.

Sõlmitud lepingute originaalid ning toetuste määramiseks ja väljamaksmiseks nõutavad dokumendid asusid tööhõiveameti tööturuteenuse osakonna juhataja juures kausta köidetult.

Lepingute toimik sisaldas alljärgnevaid dokumente:
-tööhõiveameti ja tööandja vahel sõlmitud tööturutoetuse andmise leping;
-tööandja registrikaardi koopia või FIE tõend maksuametis registreerimise kohta;
-tööandja ja toetusega töölerakendatud isiku vahel sõlmitud töölepingu koopia ja töölepingu lõpetamisest koopia või FIE korral töövõtjaga sõlmitud tööleping, mis on registreeritud Tööinspektsioonis;
-toetusega töölerakendunud isiku kliendi arvestuskaart;
-töölerakendatud isiku väiksemat konkurentsivõimet tõendav dokument, kui vastavasisuline informatsioon ei olnud kirjas kliendi arvestuskaardil;
-toetusega töölerakendatud isikute igakuised tööajatabelid ja palgatõendid ning tööandja poolt esitatud arve tööturutoetuse ülekandmiseks.

Tööturutoetuse andmine tööandjale oli nõutavalt dokumenteeritud, kindlustades ülevaate teenuse osutamise protsessist ning rahaliste vahendite kasutamise põhjendatusest.

Tööandjad tõid toetusega töölerakendatud isikute tööajatabelid ja palgatõendid raamatupidaja kätte, kes viseeris need ning arvestas sõltuvalt töötatud ajast makstava toetuse summa ja kandis selle summa

tööandja arveldusarvele. Pärast raha ülekandmist tööandjale, andis raamatupidaja esitatud tööajatabelid ja palgatõendid tööturuteenuse osakonna juhataja kätte.

Raamatupidaja pidas tööandjale tööturutoetusega tööle rakendunud isikute kohta aasta arvestust tööandjate lõikes. 2001. aasta kohta oli koostatud ülevaatlik raha väljamaksmise aruanne, millelt oli võimalik jälgida andmeid, nagu tööandja nimetus ja töövõtja nimed, lepingu kehtivuse kestvus ning väljamakstavad summad kuude lõikes. Kontrollimise ajal koostati 2000. aasta kohta ülevaatlik aruanne. Kontrollimise käigus aruannete võrdlemisel asutuse riigikassa kassalise täitmise aruandega erinevusi ei tuvastatud.

Raamatupidamine ei võtnud asutuse aastaaruandes kohustusena arvele eelmisel aastal sõlmitud lepingutest tulenevaid rahalisi kohustusi.

Auditeerijate arvates tuleks aastaaruande koostamise hetkel näidata juba täidetud lepingute osa kohustusena ja ülejäänud osa bilansivälisel kirjel potentsiaalse kohustusena.

Tööhõiveametis puudus direktori poolt kinnitatud raamatupidamise sise-eeskirjad. Kontrollimise ajal oli koostatud raamatupidamise sise-eeskirjade projekt ning selles ei olnud sätestatud teenuseliigi "tööandjale tööturutoetuse andmine" aruandluse pidamise kohustust. Sisekontrolli toimimise seisukohalt aruandluse esitamise kohustus peaks olema fikseeritud raamatupidamise sise-eeskirjades.

8 Toetuste väärkasutus

Kahe lepingu puhul ei olnud tööandjad toetusega tööle rakendatud isikute eest tasunud sotsiaal- ja tulumaksu. Kahel juhul sõlmis tööturutoetust saanud tööandja töölepingu oma lähisugulasega, mis loob riske toetuste väärkasutuseks.

8.1 Juhtumid

Käesoleva kontrollimise käigus kontrolliti Pärnu Maksuameti kaudu, kas 2000. ja 2001.aastal sõlmitud lepingute alusel (13 lepingut) tööandjad tasusid toetusega tööle rakendatud isikute eest sotsiaal- ja tulumaksu. Kahel juhul ei olnud tööandjad toetusega töölerakendunud isikute eest makse tasunud (s.o 15 % kontrollitud lepingutest).

Nii ei olnud FIE L.A. Eeman ja FIE Urmas Saard maksuametile esitanud toetusega töölerakendatud isikute kohta aruannet (vorm TSD) ning maksnud sotsiaal- ja tulumaksu. Seega said eelnimetatud füüsilisest isikust ettevõtjad tööhõiveametilt tulu.

Tööhõiveamet oli Leida-Alice Eemaniga sõlminud 04.01.2001. aastal lepingu nr 2 Pille Niine töölevõtmiseks lapsehoidja abina. Pärnu Maksuameti väljaantud tõendi kohaselt on FIE tegevusvaldkonnaks vanurite abistamine ja lapsehoidmise teenus. Pille Niine oli esitanud avalduse omal soovil töölt vabastamise kohta alates 02.04.2001. aasta. Tööhõiveamet maksis ajavahemikul veebruar-aprill 2001. aastal L.A. Eemanile toetusega töölerakendunud isiku eest 4334.55 krooni.

Tööhõiveamet oli Urmas Saardiga sõlminud 14.02.2001. aastal lepingu nr 7 Enn-Andrus Vesteri töölevõtmiseks abitööliseks. Ajavahemikul märts-juuni 2001. aastal maksis tööhõiveamet Urmas Saardile toetusega töölerakendunud isiku eest 5627.20 krooni.

Osadel juhtudel oli tööhõiveamet sõlminud tööandjatega lepinguid, kes võtsid toetusega tööle oma sugulase. Nii näiteks oli FIE Kuno-Viktor Jeerik sõlminud töövõtulepingu oma pojaga majahoidjana töötamiseks ning Massiaru Põllumajandusliku OÜ juhataja oli sõlminud töölepingu oma tütrega koristajana töötamiseks (kontoriruumide koristamine, ahjude kütmine ja ümbruse korrashoid).

Maksuametist kontrollimisel selgus, et FIE Kuno-Viktor Jeerik oli toetusega töölerakendatud isiku (venna) eest esitanud nõutavad aruanded ning tasunud sotsiaal- ja tulumaksu ning Massiaru Põllumajanduslik OÜ ei olnud aruannet esitanud (kontrollimise ajal ei olnud aruande esitamise tähtaeg veel saabunud).

Lepingute sõlmimine tööandjaga, kes vormistab tööle oma lähisugulase, loob riske väärkasutusteks. Kehtestatud ei olnud vajalikke kontrollimehhanisme võimalike väärkasutuste ärahoidmiseks.

8.2 Sanktsioonid

Tööturuteenuse seaduse § 19 lõike 8 järgi tööandja peab tööturutoetuse tagastama kui tööleping lõpetatakse tööandja algatusel enne ühe aasta möödumist, välja arvatud:

- töölepingu seaduse § 86 punktides 6-8 ja 12 loetletud juhtudel, sh p 6 - töötajapoolsel töökohustuste rikkumisel, p 7 -töötaja suhtes usalduse kaotusel, p 8 - töötaja vääritu teo tõttu, p 12 - töötaja korruptiivse teo tõttu;
- töötaja ei vasta ametikohale või tehtavale tööle oma tööoskuse või tervise poolest;
- äriühing likvideeritakse või füüsilisest isikust ettevõtja lõpetab oma tegevuse.

Tööturuteenuse seaduse § 23 järgi peab ebaõigete andmete esitamisega tööturuteenust saanud isik saadu hüvitama. Pretensioonide lahendamise täpsem kord siiski puudub. Sisuliselt on seaduses sätestatu üksnes teoreetiline võimalus saajalt raha tagasi saada ning praktikas pole see rakendunud.

Ei ole kehtestatud sanktsioone kui toetust saanud asutus või füüsilisest isikust ettevõtja ei täitnud oma kohustusi ning kasutas saadud tööturutoetust oma tulu suurendamiseks

Maidu Lääne
Auditi juht

Evi Riives
Auditi spetsialist

Vastavalt Riigikontrolli seaduse § 29 lõikele 2 oleme akti kätte saanud 17. augustil 2001. aastal ja sellega tutvunud.

Ivo Pärnat
Pärnumaa Tööhõiveameti direktori kt

Ille Kukk
Pärnumaa Tööhõiveameti raamatupidaja

Lisa

2000-2001. aastal tööturutoetusega tööandjale tööle rakendatud isikud Pärnumaa Tööhõiveametis

	2000.aasta			Kassakulu kuus, st maksed eelneva kuu eest												
	Firma, ettevõte	Toetuse saaja	Lepingu kehtivus	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.	kokku
1	AS Emely	A.Bornscein	04.03.99-04.03.00	625	625											1250
2	Puuet.In.koda	A-L Pedras	01.06.99-31.05.00		627	700	700									2027
3	Gracia Trade	Lemke Gerda	01.05.99-30.04.00	1250			1875	625								3750
4	R.K.Ahjupotitööst.	V.Mägi	17.05.99-16.09.00		1400	1400		700	354,6	700	700	700				5954,6
5	OÜ Gamm Grupp	K. Elmaeste	11.10.99-10.10.00		1400	1400	1400	700	700		700	1400	700	233		8633
6	KÜ Tiukre	Mati Merisaar	01.12.99-24.04.00		700	140	670									1510
7	OÜ Anatario	Meeli Kimmel	12.12.99-11.05.00		555	1400	1400	1095,7	1972,7							6423,4
8	AS Kemiver	Jaan Mägar	12.07.00-11.07.01								861,8	1400	1248		2800	6309,8
9	OÜ Everel	Alli Urban	20.07.00-19.07.01								534	1400	1360	792	2427	6513
10	KÜ Tiukre	Aivo Laan	05.09.00-04.09.01										633,3	700	1400	2733,3
11	OÜ Nevelet	M.Müllerstein	09.10.00-08.04.01											660	803	1463
12	Pärnu Tervisek.	A-L.Toomingas	06.12.00-05.06.01													
	Kokku			**1875**	**5307**	**5040**	**6045**	**3120,7**	**3027,3**	**700**	**2795,8**	**4900**	**3941,3**	**2385**	**7430**	**46567,1**
	2001.aasta															
1	AS Kemiver	Jaan Mägar	12.07.00-11.07.01	1400		1927,3		1220								4547,3
2	OÜ Everel	Alli Urban	20.07.00-19.07.01		1309	800	800	800								3709
3	KÜ Tiukre	Aivo Laan	05.09.00-04.09.01		800	800	437	400								2437
4	Pärnu Tervisek.	A-L.Toomingas	06.12.00-05.06.01		1600	1600	1600	1600								6400
5	AS Biotec	Alar Kenk	04.01.01-03.01.02		1454,6	1600	1600	1600								6254,55
6	FIE L-A.Eeman	Pille Niin	04.01.01-02.04.01		1454,6	1280	1600									4334,55
7	TÜ Sinilind	R.Aleksandrov	15.01.01-14.01.02		900	1600	945,4	1600								5045,4
8	AL Metsamajand	Martti Vallner	29.01.01-28.01.02		218,2	1600	1600	1600								5018,2
9	ABC Teeninduse	Tiiu Siigur	01.02.01-31.01.02			1600	1600	1600								4800
10	FIE K.V.Jeerik	Georgi Jeerik	01.02.01-31.01.02			1600	1600	1600								4800
11	FIE U.Saard	E-A.Vester	14.02.01-13.02.02			827,2	1600	1600								4027,2
12	Massiaru PÕÜ	Talvi Mägi	02.04.01-01.04.02					1547								1547
	Kokku			**1400**	**7736,3**	**15234,5**	**13382,4**	**15167**								**52920,2**